

Nr 32.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen, lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen och lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen; given Stockholms slott den 8 november 1918.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen, lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen och lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 65 och 67 §§ utsökningslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

65 §.

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst femhundra kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören. Saknas utväg till nödtorftigt uppehälle; då skall från utmätning undantagas av det förråd, som i huset finnes, vad till underhåll för en månad tarvas, eller, där tillräckligt förråd ej finnes, av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan penninginrättning, så mycket som erfordras för anskaffande av det felande. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

67 §.

Gäldenärs inestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning eller inestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta; och skall, ändå att avlöningen eller pensionen är förfallen, därav från utmätning undantagas vad som erfordras till nödigt underhåll åt gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn till nästa förfallodag. Är avlöningen eller pensionen lyftad, skall av penningar, som gäldenären innehar eller äger inestående i bank eller annan penninginrättning, undantagas motsvarande belopp.

Är i lag eller författning särskilt stadgat, att viss egendom ej må utmätas, eller är av Konungen för viss pensions- eller livränteanstalt förordnat, att därifrån utgående pension eller livränta ej må tagas i mät; lände det till efterrättelse.

Om införsel i avlöning, pension eller livränta är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1919.

Förslag

till

Lag

om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Härigenom förordnas, att till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta skall fogas en ny paragraf av nedan angivna lydelse:

21 §.

Häftar någon för oguldna utskylder eller allmänna avgifter, skola beträffande sådana utskylder eller avgifter jämte stadgad indrivningsavgift eller uppboordsprovision denna lags bestämmelser om införsel för underhållsbidrag i tillämpliga delar lända till efter rättelse med följande tillägg och undantag:

1) Vad i 3 § stadgas skall ej gälla, men varde med rekommenderat tjänstebrev till gäldenären avsänt underrättelse om att indrivning påkallats och att han, där han har något att invända mot införsel eller att andraga beträffande de bestämmelser, som vid beviljande av införsel böra meddelas, äger att muntligen eller skriftligen avgiva yttrande. Ej må beslut om införsel meddelas, förr än skälig tid, minst åtta dagar, förflutit från underrättelsens avsändande.

2) Sedan ett år förflutit efter det utskylderna eller avgifterna förfallit till betalning, må införsel ej beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning.

3) Beviljas införsel till gäldande av såväl underhållsbidrag som utskylder eller avgifter, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, gånge detta belopp i första hand till bidragets betalning.

4) Vad i 10 § andra punkten och 17 § är föreskrivet äge ej tillämpning.

5) I fråga om redovisning för influtna medel skola tillämpas de i sådant avseende i gällande författningar angående uppboord och indrivning av utskylder och allmänna avgifter meddelade bestämmelser.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1919.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 2 kap. 9 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

Ej må i mät för böter tagas den sakfälldes enda fasta egendom, varav han sin nödiga bärgning haver; ej nödig bostad; ej till jordbruket nödiga lösören eller vad den sakfälldes eljest till sin närings bedrivande behöver; ej nödiga gång- och sängkläder för den sakfälldes, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn; ej heller av det förråd, som i huset finnes, vad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid erfordras.

Där enligt utsökningslagen egendom i större utsträckning än här sägs skall undantagas från utmätning, lände det till efterrättelse.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1919.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen.**

Härigenom förordnas, att 30 § konkurslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

30 §.

Gäldenär skall, där han sig ej annorledes försörja kan, av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, offentlig stämning given är. Kan ej inom nämnda

tid bouppteckningen med ed fästas och boet till gode män överlämnas; njute gäldenären, till dess sådant skett, underhåll som sagt är. Gäldenären varde ock tilldelat vad som erfordras för resa och uppehälle, då han, efter kallelse, har att inställa sig vid rätten till förhör, eller annorstädes till avgivande av upplysningar rörande konkursboet, dock ej mer, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han därinom, å ort där han sist vistades, sig uppehölle. I övrigt äge han från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst femhundra kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören.

Kommer tvist upp i anledning av vad nu stadgat är; pröve rätten vad gäldenären består må med avseende såväl å hans behov och boets ställning, som å hans omsorg att rätt för sig göra och beredvillighet att gode männen tillhandagå.

Denna lag skall träda i kraft den 1 juli 1919.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 30 augusti 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
NILSON,
LÖFGREN,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde riksdagens skrivelse den 11 juni 1917, däri riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande, huruvida och i vad mån gällande lagstiftning må kunna skäligen ändras i syfte att avlöning för allmän eller enskild tjänst eller pension bleve till viss del skyddad för utmätning, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Efter att hava redogjort för innehållet i riksdagens skrivelse och lagutskottets av riksdagen åberopade och godkända utlåtande i ämnet ävensom de från Kungl. Maj:ts befallningshavande infordrade yttranden över riksdagens framställning anförde statsrådet Löfgren:

Gällande begränsningar i rätten att erhålla utmätning.

»Gällande rätt innehåller vissa begränsningar i fråga om borgenärs rätt att erhålla utmätning i gäldenärs tillgångar. Sålunda stadgas i 65 § utsökningslagen, att från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst etthundrafemtio kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören, samt att, om utväg till

nödtorftigt uppehälle saknas, av det förråd, som i huset finnes, skall undantagas vad till underhåll för en månad tarvas. I 67 § av samma lag föreskrives, bland annat, dels i första stycket, att gäldenärs inestående avlöning för allmän eller enskild tjänst eller inestående pension å rikets stat icke må utmätas förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta, dels ock i andra stycket, att om i lag eller författning är särskilt stadgat, att viss egendom ej må utmätas, eller av Konungen för viss pensions- eller livränteanstalt förordnats, att därifrån utgående pension eller livränta ej må tagas i mät, det skall lända till efter rättelse. Från förbudet mot exekution i ej förfallen avlöning eller pension gäller till förmån för underhållsfordringar undantag jämlikt lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Utsökningslagens ifrågavarande bestämmelser avse att åt gäldenären trygga hans oumbärligaste lösören samt vad han nödvändigt behöver för sin och de sinas bärgning, så att de ej falla det allmänna till last. Stadgandena äro sålunda givna såväl i gäldenärens som i samhällets intresse. Emellertid torde desamma icke vederbörligen tillgodose de humanitära och sociala hänsyn, som göra sig gällande i detta avseende. Vissa ytterligare begränsningar i borgenärs rätt att erhålla utmätning synas mig ock kunna genomföras utan att nämnvärd fara skulle uppstå för förminskande av de mindre bemedlades utsikter att i behöflig utsträckning erhålla kredit. Erfarenheten från utlandet, vars lagstiftningar i allmänhet innehålla bestämmelser om en mera utsträckt utmätningfrihet än i vårt land, utvisar icke heller, att några olägenheter härigenom uppkommit.

Vad först angår skydd mot utmätning av avlöning, som åsyftas i riksdagens förevarande skrivelse, får väl enligt 67 § första stycket utsökningslagen ej förfallen avlöning icke utmätas. Däremot saknas bestämmelse, som vid utmätning av förfallen avlöning tryggar nödiga existensmedel åt gäldenären och hans familj. På förfalldagen, innan ännu avlöningen blivit av gäldenären lyftad, kan den sålunda i sin helhet utmätas. Och efter det gäldenären uppburit lönemedlen, kan borgenären jämväl utan inskränkning åtkomma desamma vare sig detta sker omedelbart efter lyftandet eller senare. Visserligen torde utmätningssmannen knappast hava skyldighet att passa på avlöningstillfällena och ofta torde han även sakna tillfälle härtill. Det är också företrädesvis för uttagande av underhållsbidrag och utskylder, som utmätning av avlöning ägt rum. Å senaste tiden har dock, på sätt framgår av vad som förekommit vid behandlingen inom riksdagen av förevarande ärende, sådan utmätning i ökad omfattning försiggått även till gäldande

*Avlönings
skyddande
mot utmät-
ning.*

av fordringar, som grunda sig på avtalsvis beviljad kredit. Att gäldenären sålunda kan berövas hela avlöningen, som ofta utgör hans enda inkomstkälla, finner jag vara synnerligen obilligt. Särskilt framträder denna obilighet i de fall, där utmätning gång efter annan äger rum i avlöningen eller denna förfaller med långa mellanrum. Lika med riksdagen finner jag det därför vara av behovet påkallat, att löneemedel i viss omfattning skyddas mot utmätning. Delvis har för övrigt redan praxis föregått lagstiftningen i detta avseende. Sålunda hava vissa utmätningsmän behjärtat det nödläge, som skulle uppstå för gäldenären, därest hela hans avlöning utmättes, och därför från utmätning undantagit någon del därav. Utmätningsmännen hava jämväl trott sig hämta stöd för ett sådant förfaringsätt i ovan omnämnda stadgande om undantagande av förråd från utmätning. Men detta stadgande lär dock icke åsyfta att bereda skydd för löneemedel. Andra utmätningsmän hava också ansett sig pliktiga att taga hela avlöningen i mät. En ändring av utsökningslagen i förevarande avseende är därför av vikt jämväl för åstadkommande av likformighet i utmätningsförfarandet. Det må för övrigt framhållas, att avsedda lagändring mången gång även låter förena sig med borgenärens intresse. Genom en oinskränkt löneutmätning tvingas ofta gäldenären att lämna sin anställning eller, såsom också inträffat, själv försätta sig i konkurs för att komma i åtnjutande av den honom enligt konkurslagen tillförsäkrade rätt att av sin lön eller arbetsförtjänst under konkursen få uppbära erforderliga medel till sitt livsuppehälle. Får däremot gäldenären jämväl vid utmätning en sådan rätt, äger han möjlighet att fortsätta sitt arbete i samma anställning och däri förvärva inkomst och borgenären kan så småningom, eventuellt genom upprepade utmätningsförrättningar, erhålla full betalning för sin fordran.

Den utländska lagstiftningen innehåller efter olika principer utformade inskränkningar i fråga om rätt till utmätning av avlöningar. I *Tyskland* är officerares, civila tjänstemäns och prästers avlöning, som ej överstiger 1,500 mark om året, fritagen från utmätning; överstiger avlöningen detta belopp, kan av densamma utmätas en tredjedel av det överstigande beloppet. Detta skydd omfattar icke blott lönefordran utan även uppburet belopp, som i storlek motsvarar avlöningen för tiden från utmätningen till nästa avlöningstillfälle. Annan avlöning kan, så vitt den ej överstiger 1,500 mark om året, icke utmätas förr än den blivit intjänad samt den dag förflutit, då avlöningen förfallit till betalning. Den *österrikiska* lagstiftningen är i sina huvuddrag överensstämmande med den tyska. *Schweizisk* lag medgiver utmätning av avlöning endast i den mån avlöningen icke enligt utmätningsmannens beprövande är ound-

gängligen nödvändig för gäldenären och hans familj. I *Frankrike* kan avlöning för allmän tjänst utmätas endast till viss kvotdel, som växer med avlöningens belopp; kyrkliga löner äro alldeles fritagna från utmätning. Vad angår avlöning för enskild tjänst, så är enskilda tjänstemäns, bokhållares, handelsbiträdens och andra liknande löntagares avlöning utmätningssbar endast till en tiondel, så vida den ej överstiger 2,000 francs om året; av arbetares och tjänstefolks avlöning kan, oberoende av dess storlek, blott en tiondel utmätas. Utmätning torde ej hindras därav att lönen ännu icke är intjänad. I *Danmark* kan ämbets- och tjänstemäns innestående avlöning icke utmätas; tjänstefolks och arbetares lön kan icke utmätas förrän den är förfallen. I *Norge* kan enligt 1915 års lag om 'tvångsfuldbyrdelse' icke förfallen avlöning ej utmätas. Av förfallen avlöning skall vid utmätning undantagas det belopp, som efter omständigheterna befinnes nödvändigt för gäldenärens och hans familjs underhåll till nästa avlöningstillfälle; är avlöning redan lyftad, skall ett motsvarande belopp i reda penningar undantagas från utmätning. Enligt den *finska* utsokningslagen får gäldenärs avlöning för allmän eller enskild tjänst icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att lyfta den. Vid utmätning skall av det å senaste betalningstermin förfallna lönebelopp eller, där gäldenären redan lyftat det, av penningar, som han innehar, undantagas så mycket som motsvarar två tredjedelar av vad av avlöningen belöper på tiden mellan utmätningen och nästa betalningstermin.

Beträffande frågan på vad sätt och i vad mån avlöning hos oss bör skyddas mot utmätning, torde alltjämt böra såsom huvudregel gälla, att icke förfallen avlöning ej kan utmätas. I fråga om förfallen avlönings skyddande synes det icke vara ändamålsenligt att stadga, att en viss summa eller en viss kvotdel av avlöningens belopp utan vidare skall vara fritagen från utmätning. En sådan anordning skulle ej medgiva vederbörligt beaktande av de omständigheter, som i det särskilda fallet böra öva inflytande å avgörandet, hur stor del av avlöningen må förbehållas gäldenären, såsom hans egenskap av familjeförsörjare, familjens talrikhet, avlöningsbeloppets storlek. Givetvis bör jämväl såsom förutsättning för avlöningens undantagande från utmätning gälla, att gäldenären ej har andra tillgångar. En tillfredsställande lösning av frågan synes bäst vinnas genom att åt utmätningssmannen överlämnas att i varje särskilt fall bestämman, hur stor del av avlöningen bör bevaras åt gäldenären. Detta överensstämmer även med praxis i de fall, där viss del av avlöning undantagits från utmätning, varförutom flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna förordat ett sådant förfaringssätt. Härigenom vinnes också överensstämmelse med vad som gäller enligt nyssnämnda lag den 14 juni

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 31 häft. (Nr 32.) 2

1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, enligt vilken lag utmätningensmannen äger prövningsrätt i fråga om vad som bör förbehållas gäldenären vid innehållande av avlöning. En sådan prövning är givetvis stundom av svår och ömtålig natur. Den torde dock utan fara kunna anförtros åt utmätningensmannen, så mycket hellre som möjlighet förefinnes att genom överklagande av hans beslut få detsamma prövat av överordnad myndighet.

Vad här ovan anförts har närmast hänfört sig till det fall att utmätning äger rum i gäldenärens inestående fordran å lön. För att avsedda lagändring verkligen må uppfylla sitt ändamål bör, där gäldenären redan lyftat avlöningen, motsvarande skydd beredas honom. Av det lyftade beloppet synes mig, i likhet med vad som gäller enligt vissa utländska lagstiftningar, böra få undantagas vad som behöves till gäldenärens och hans familjs uppehälle till nästa avlöningstillfälle. Givetvis kan man ej uppställa fordran på bevis därom att hos gäldenären förefintliga penningar äro desamma, som han uppburit i avlöning, utan gäldenären bör äga att av innehavda penningar undantaga erforderligt existensbelopp.

Riksdagen har ifrågasatt, att skyddet mot utmätning av avlöning icke borde äga tillämpning vid utmätning för underhållsbidrag, utskylder samt skadestånd i följd av brottslig gärning, trolovnings brytande, äktenskaps återgång eller äktenskapsskillnad. Skyddet borde sålunda enligt riksdagens åsikt huvudsakligen gälla vid utmätning för fordringar, som grundade sig på avtalsvis beviljad kredit. Tydligt är, att i fråga om fordringar av sistnämnda art borgenärens rätt är mindre starkt grundad. Han har här frivilligt medgivit kredit, oaktat han varit medveten om de inskränkningar, som enligt lag gälla vid uttagande av hans fordran i rättslig väg. Han bör ej kunna göra räkning på att till varje pris erhålla omedelbar betalning för sin fordran och därmed äventyra gäldenärens existens. Ehuru väl ett annat förhållande föreligger vid först angivna slag av fordringar, vilka så att säga uppkommit utan borgenärens eget åtgörande, samt vissa av desamma jämväl äro av särskilt ömmande natur, synes dock enligt min mening skyddet även vid utmätning för dessa fordringar böra komma till användning. Att beakta är, att fråga allenast är om att trygga nödigt existensminimum åt gäldenären. Detta torde ej under några omständigheter böra berövas honom. Också har i praxis även vid utmätning för fordran av sistnämnda slag någon del av avlöningen undantagits från utmätningen. I åtskilliga av de inkomna utlåtandena har jämväl framhållits, att avsedda skydd måtte gälla oavsett fordringens art. Beträffande underhållsbidrag är för övrigt

deras utfående så vitt möjligt tillgodosett genom lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta. Vid införsel får jämlikt stadgande i samma lag det belopp, som må innehållas av den ej förfallna avlöningen, icke sättas så högt, att gäldenären kommer att sakna medel till underhåll åt sig och sin familj. Detsamma torde böra gälla, där utmätning av förfallen avlöning för sådan fordran äger rum. För att underlätta indrivningen av utskylder synes mig böra väljas en annan utväg än den riksdagen ifrågasatt. Av skäl, som jag här nedan skall angiva, hemställer jag, att införselinstitutet måtte vinna tillämpning jämväl med avseende å utskylder.

Det må emellertid påpekas, att det nu sagda icke utesluter att vid utmätning tages någon hänsyn till en fordrans behjärtansvärda beskaffenhet. Utan särskilt stadgande läser kunna förväntas att, där fordringen är sådan och borgenären kan antagas befinna sig i lika behövande ställning som gäldenären, utmätningssmannen anlägger en strängare prövning i fråga om vad som bör förbehållas gäldenären och beräknar det honom tillkommande existensbelopp så lågt som möjligt.

Vad ovan anförts ifråga om skydd vid utmätning av avlöning bör gälla även med avseende å utmätning av pension å rikets stat.

I fråga om pensioner och livräntor, som åsyftas i andra stycket av 67 §, gälla specialföreskrifter enligt särskilda författningar. Enligt dessa äro dylika pensioner och livräntor i en bättre ställning än avlöning och pension å rikets stat. De förra kunna bliva föremål för utmätning först sedan de verkligen lyftats av pensions- eller livräntetagaren. Med hänsyn härtill ävensom till den ändring, som jag, efter vad jag strax skall nämna, föreslår i 65 § utsökningslagen, synes någon ändring icke behöva ifrågakomma, så vitt angår förevarande pensioner eller livräntor.

En mindre jämkning av uttryckssättet i första stycket av 67 § synes vara önskvärd. Det där använda uttrycket allmän eller enskild tjänst torde utgöra en väl snäv beteckning på de arbetsförhållanden, som lagrummet bör omfatta. Särskilt är benämningen tjänst ej fullt lämplig för t. ex. en arbetares anställning i industrien. För att tydligen utmärka att lagrummet med de i detsamma nu föreslagna ändringar bör hava avseende jämväl å personer, sysselsatta i industriellt arbete, torde uttrycket allmän eller enskild tjänst böra utbytas mot beteckningen tjänst eller annan arbetsanställning, vilken beteckning jämväl upptagits i lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta för att angiva de förhållanden, i fråga om vilka införsel kan komma till användning.

Lösörens undantagande från utmätning.

Utöver oförmälda ändringar i 67 § tillåter jag mig även föreslå vissa ändringar i 65 §, vilka därmed äga nära samband. Enligt sistnämnda lagrum utgör det belopp, till vilket gäldenären äger från utmätning undantaga nödiga arbetsredskap och andra nödiga lösören, etthundrafemtio kronor. Genom en lag den 17 mars 1905 har lagrummet erhållit angivna lydelse. Dessförinnan utgjorde ifrågavarande värdegräns allenast sjuttiofem kronor. Redan före tillkomsten av nyssnämnda lag hade vid två tillfällen inom riksdagen av enskilda motionärer väckts fråga om beloppets höjande utöver etthundrafemtio kronor. Sålunda föreslogs i motion vid 1893 års riksdag, att beloppet måtte höjas till femhundra kronor. Syftet med motionen angavs närmast vara att åstadkomma minskning i den allt mer tilltagande konsumtionskrediten genom att väcka mera betänksamhet hos borgenären vid sådan kredits beviljande. År 1899 föreslogs värdegränsens höjning till trehundra kronor, så vitt anginge landsbygden. Under den tid av tretton år, som förflutit efter 1905 års lagändring, har penningvärdet högst väsentligt sjunkit. I alldeles särskild grad gäller detta den nuvarande tiden. Lösören hava i oerhörd grad stigit i pris. Ävenledes har behovet av dyra arbetsredskap allt mera gjort sig gällande. För att stadgandet må hava den verkan, som därmed äsyftats, synes därför en väsentlig höjning av beloppet i fråga böra äga rum. Härtill kommer jämväl en annan omständighet. Därest, på sätt jag ovan föreslagit, löneomedel i viss omfattning fritagas från utmätning, kan detta, såsom också antytts i lagutskottets utlåtande, befaras hava till följd, att utmätning i större utsträckning än önskvärt är övergår gäldenärens lösören. I ändamål att förekomma att för gäldenären oundgängliga husgeråd och arbetsredskap sålunda tillgripas för gälds betalning bör jämväl en höjning av beloppet vidtagas. Såsom redan förut framhållits, är dessutom i jämförelse med flertalet främmande lagstiftningar vår lag efterbliven på förevarande område. Enligt t. ex. förut omnämnda norska lag om 'tvangsfulbyrdelse' äger sålunda gäldenären att från utmätning undantaga, bland annat, dels nödiga lösören utan begränsning i värde, dels visst i lagen närmare angivet antal hemdjur, dels ock dragare, redskap, materialier, böcker och vad gäldenären eljest behöver för sin näring till värde av sexhundra kronor.

Med hänsyn till vad här ovan anförts synes mig det belopp, till vilket arbetsredskap och andra lösören skola undantagas från utmätning, skäligen böra bestämmas till femhundra kronor.

Förråds undantagande från utmätning.

På sätt här förut erinrats, skall enligt andra punkten av 65 §, om utväg till nödtorftigt uppehälle saknas, av förråd, som i huset finnes, undantagas vad till underhåll för en månad tarvas. I regel plägar förråd

för nämnda tid saknas. Särskilt är detta fallet hos befolkningen i städerna. Stadgandet har därför jämförelsevis ringa räckvidd. I likhet med vad som gäller i vissa främmande lagar synes stadgandet böra fullständigast med föreskrift om rätt att, i saknad av förråd, undantaga erforderligt belopp för anskaffande därav. En sådan föreskrift torde med hänsyn till den förut föreslagna ändringen i 67 § om lönededels undantagande från utmätning sakna betydelse för löntagare. Däremot torde den hava sådan för andra klasser av befolkningen, såsom mindre jordbrukare, hantverkare, självständiga yrkesidkare.

Genom nu föreslagna ändringar i utsökningslagen torde det mest trängande behovet av ökat skydd åt gäldenären vid utmätning vara tillgodosett. Utan fullständig omläggning av de allmänna grunderna för lagstiftningen å förevarande område synes en mera utsträckt utmätningsfrihet svårligen låta sig genomföras.

Att de av samhället påförda skatter så vitt möjligt uttagas hos de skattskyldige och bliva för sina ändamål tillgängliga är givetvis ett allmänt intresse av allra största vikt. Utländska lagstiftningar innehålla också särskilda bestämmelser, som avse att underlätta deras indrivande i exekutiv väg. De inskränkningar, som eljest gälla i fråga om utmätning för fordringar, sakna sålunda i större eller mindre omfattning giltighet med avseende å utmätning för skatter. Så är t. ex. fallet i Tyskland, Österrike, Norge, Danmark. I de tre förstnämnda länderna kan till förmån för skatter exekution även i ej förfallen avlöning äga rum.

Med våra nuvarande exekutiva bestämmelser är indrivningen av skatter förenad med avsevärda svårigheter. Även där förmåga till skattens gäldande finnes, kan den ofta ej uttagas. Vanligen saknar den skattskyldige andra utmätningsbara tillgångar än sin avlöning och denna får, såsom redan förut anförts, icke tillgripas förr än gäldenären är berättigad att lyfta densamma. Utmätningmännen medhinna emellertid icke att passa på avlöningstillfällena för att förrätta utmätning av lönen. Det händer därjämte stundom, att löngivaren låter löntagaren uppbära avlöningen i förskott i ändamål att skydda densamma för utmätning. Ett genomförande av den utvidgning av utmätningsfriheten, som jag förordar, torde även vara i viss mån ägnad att försvåra indrivningen av skatter, därest detta ej motverkas genom andra åtgärder. Højningen av det utmätningsfria beloppet för lösören nödvändiggör i större omfattning än förut utmätning i gäldenärens avlöning. Och då härvid viss del därav bör bevaras åt honom, måste ofta upprepade utmätningsförrättningar företagas. Åtskilliga myndigheter hava också ifrågasatt, att för skatters uttagande exekution måtte äga rum även i gäldenärens icke förfallna av-

*Införsel för
skat'er.*

löning. Å vissa orter har för övrigt med löngivarens frivilliga medverkan och löntagarens uttryckliga eller tysta medgivande anordnats ett förfarande, enligt vilket löngivaren å avlöningarna, allt efter som de förfallit, innehållit vissa mindre belopp tills skatten blivit till fulla gulden.

Det praktiska behov att underlätta skatters indrivande, som sålunda förefinnes, synes mig böra tillgodoses. Möjlighet bör beredas att uttaga skatter även i icke förfallen avlöning. Givetvis bör gäldenären härvid åtnjuta enahanda skydd, som av mig förordats med avseende utmätning av förfallen avlöning. Vid innehållande av den ej förfallna avlöningen bör sålunda tillses, att gäldenären ej kommer att sakna nödiga medel för sitt och familjens uppehälle. Några betänkligheter synas mig ej möta mot genomförande av en sådan reform. Anledning torde saknas att härav befara några menliga verkningar med avseende på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare, såsom att arbetsintensiteten skulle minska eller arbetsgivaren avskeda arbetaren på grund av det med löneinnehållandet förenade besvär. Det jämförelsevis ringa belopp, om vars uttagande i regeln är fråga, lär knappast heller medföra någon större frestelse för den skattskyldige att söka genom ombyte av anställning undandraga sig exekution.

Ifrågavarande förman i exekutivt hänseende torde böra omfatta icke allenast egentliga skatter av varje slag utan jämväl allmänna avgifter såsom församlingsavgifter till prästerskapet, pensionsavgifter. Förfarandet synes böra regleras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller i fråga om uttagande av underhållsbidrag enligt lagen om införsel i avlöning, pension eller livränta. Denna lag bör i tillämpliga delar lända till efterrättelse även med avseende å indrivningen av skatter och allmänna avgifter. Vissa av förhållandena påkallade modifikationerna böra dock härvid iakttagas, därom följande må framhållas.

I 3 § av införsellagen är stadgat, att utmätningsmannen skall låta skriftlig underrättelse om ansökning om införsel bevisligen tillställas gäldenären med föreläggande för honom att, när anledning därtill förefinnes, avgiva yttrande i ärendet. Vissa av de skäl, som föranlett berörda föreskrift, sakna här giltighet. Fordringen är exigibel, oavsett fel i taxering eller debitering och däröver anförda besvär, och att gäldenären guldit densamma förrän införsel ifrågakommer torde vara ytterst sällsynt. Att märka är jämväl, att då införseln här avser allenast oguldet, ofta jämförelsevis mindre belopp, densamma kommer att fortgå endast under någon kortare tid. Å andra sidan torde den ofta komma att upprepas i fråga om samma person. Med hänsyn härtill synes här kunna eftergivnas fordran om bevislig delgivning, vars föranstaltande ock skulle medföra stort besvär

för utmätningmännen. Det torde vara tillräckligt att stadga, att till gäldenären skall någon kortare tid förr än beslut om införsel meddelas med rekommenderat brev avsändas underrättelse om att indrivning påkallats och att gäldenären, där han har något att erinra i fråga om införsel, äger att inkomma med yttrande. I de allra flesta fall lär den avsända underrättelsen komma gäldenären till handa.

Liknande tidsbegränsning, som enligt införsellagen gäller i fråga om rätt att genom införsel uttaga förfallna underhållsbidrag, torde böra föreskrivas med avseende å skatter och offentliga avgifter. En sådan begränsning finnes ock enligt främmande lagar. Den tidrymd, under vilken skatter och offentliga avgifter böra få uttagas i införselväg, torde lämpligen kunna bestämmas till ett år efter det desamma förfallit till betalning.

Det kan stundom inträffa, att införsel beviljas till gäldande av såväl underhållsbidrag som skatter och allmänna avgifter. Därest det belopp, som får innehållas, icke förslår till gäldande av båda nämnda slags fordringar, synes med hänsyn till den ömmande naturen av underhållsbidraget detta böra tillerkännas företräde.

Den underrättelse om beslut rörande införsel, som utmätningssmannen jämlikt 10 § andra punkten införsellagen har att med posten avsända till sökanden och gäldenären, torde här ej vara av nöden.

Vad i 17 § av införsellagen är stadgat därom att införsel får äga rum utan hinder av gäldenärens konkurs sammanhänger med vissa bestämmelser i konkurslagen om underhåll åt gäldenären och hans familj vid konkurs och bör därför ej gälla med avseende å här förevarande fordringar.

Slutligen torde i fråga om redovisning för influtna medel böra förfaras på sätt bestämmas i gällande författningar angående uppörd och indrivning av utskylder och allmänna avgifter.

Utöver nu angivna lagändring förutsätter införselinstitutets tillämpning med avseende å skatter och allmänna avgifter vissa jämkningar i administrativa författningar, bland vilka särskilt må nämnas förordningen den 14 december 1917 angående föreskrifter om utmätning för krono- och kommunalutskylder, allmänna avgifter med mera; och torde jag framdeles få framlägga förslag till dessa ändringar.

I 2 kap. 9 § strafflagen givas bestämmelser om undantag av egendom vid utmätning för böter. Dessa bestämmelser hava i allmänhet en vidsträcktare innebörd än utsökningslagens stadganden om undantagande av egendom vid utmätning för vanlig gäld. I någon mån gå emellertid undantagen i utsökningslagen längre än i strafflagen. Detta blir än mera fallet vid genomförande av ovan föreslagna ändringar i utsökningslagen.

*Utmätning
för böter.*

Med hänsyn till stadgandet i 22 § av förordningen om utsökningslagens införande m. m. den 10 augusti 1877 lära väl utsökningslagens bestämmelser jämte strafflagens berörda föreskrifter böra tillämpas vid utmätning för böter. För att en sådan tillämpning med säkerhet skall kunna påräknas synes det emellertid lämpligt att göra ett förtydligande tillägg till ifrågavarande föreskrifter i strafflagen.

Ändring
i konkurs-
lagen.

Den ovan angivna ändringen i 65 § utsökningslagen beträffande värdet av lösören, som må undantagas från utmätning, bör föranleda motsvarande ändring i 30 § konkurslagen. Med hänsyn till innehållet i 31 och 35 §§ av sistnämnda lag torde däremot de i utsökningslagen för övrigt föreslagna ändringar icke påkalla någon jämkning i konkurslagen.

I enlighet med nu angivna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till:

- 1) lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen;
- 2) lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta;
- 3) lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen;
- 4) lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen.»

Departementschefen uppläste härefter de ifrågavarande förslagen, som äro av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, samt hemställde, att lagrådets yttrande över förslagen måtte, för det ändamål § 87 rege- ringsformen omförmäler, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:ts Konungen i nåder lämna bifall.

Ur protokollet

G. Sandström.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen.

Häri genom förordnas, att 65 och 67 §§ utsökningslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

65 §.

Från utmätning skola undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst femhundra kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören. Saknas utväg till nödortfigt uppehälle; då skall av det förråd, som i huset finnes, undantagas vad till underhåll för en månad tarvas, eller där tillräckligt förråd för nämnda tid ej finnes, av penningar erforderligt belopp för anskaffande därav. Lös pant må ej undantagas från utmätning för den gäld, varför pantsättningen skett.

67 §.

Gäldenärs innestående avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning eller innestående pension å rikets stat må icke utmätas, förr än gäldenären är berättigad att avlöningen eller pensionen lyfta. Av förfallen avlöning eller pension skall från utmätning undantagas vad som erfordras till nödigt underhåll åt gäldenären själv, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn till den dag avlöningen eller pensionen nästa gång förfaller till betalning. Är avlöningen eller pensionen lyftad, skall av penningar, som gäldenären innehar, undantagas motsvarande belopp.

Är i lag eller författning särskilt stadgat, att viss egendom ej må utmätas, eller är av Konungen för viss pensions- eller livränteanstalt förordnat, att därifrån utgående pension eller livränta ej må tagas i mät; lände det till efter rättelse.

Om införsel i avlöning, pension eller livränta är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1920.

Förslag

till

Lag

om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Härigenom förordnas, att till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta skall fogas en ny paragraf av nedan angivna lydelse:

21 §.

Häftar någon för oguldna utskylder eller allmänna avgifter, skola beträffande sådana utskylder eller avgifter jämte stadgad indrivningavgift eller uppboordsprovision denna lags bestämmelser om införsel i avlöning, pension eller livränta för underhållsbidrag i tillämpliga delar lända till efter rättelse med följande tillägg och undantag:

1) Vad i 3 § stadgas om ansöknings delgivning med gäldenären skall ej gälla, men skall skälig tid, minst åtta dagar, förr än beslut om införsel meddelas med rekommenderat tjänstebrev till gäldenären avsändas underrättelse om att indrivning påkallats och att han, där han har något att invända mot införsel eller att andraga beträffande de bestämmelser, som vid beviljandet av införsel böra meddelas, äger att ofördröjligen muntligen eller skriftligen avgiva yttrande.

2) Sedan ett år förflutit efter det utskylderna eller avgifterna förfallit till betalning, må införsel ej beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning.

3) Beviljas införsel till gäldande av såväl underhållsbidrag som utskylder eller avgifter, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, gånge detta belopp i första hand till bidragets betalning.

4) Vad i 10 § andra punkten och 17 § är föreskrivet äge ej tillämpning.

5) I fråga om redovisning för influtna medel skola tillämpas de i sådant avseende i gällande författningar angående uppboord och indrivning av utskylder och allmänna avgifter meddelade bestämmelser.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1920.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 9 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

9 §.

Ej må i mät för böter tagas den sakfälldes enda fasta egendom, varav han sin nödiga bärgning haver; ej nödig bostad; ej till jordbruket nödiga lösören eller vad den sakfälldes eljest till sin närings bedrivande behöver; ej nödiga gång- och sängkläder för den sakfälldes, hans hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn; ej heller av det förråd, som i huset finnes, vad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid erfordras.

Där enligt utsökningslagen egendom i större utsträckning än här stadgas må undantagas från utmätning, lände det till efterrättelse.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1920.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen.

Härigenom förordnas, att 30 § konkurslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

30 §.

Gäldenär skall, där han sig ej annorledes försörja kan, av konkursboet njuta nödigt underhåll för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn under två månader från den dag, offentlig stämning given är. Kau ej inom nämnda

tid bouppteckningen med ed fästas och boet till gode män överlämnas; njute gäldenären, till dess sådant skett, underhåll som sagt är. Gäldenären varde ock tilldelat vad som erfordras för resa och uppehälle, då han, efter kallelse, har att inställa sig vid rätten till förhör, eller annorstädes till angivande av upplysningar rörande konkursboet, dock ej mer, om han vistas utom rättens domsaga, än som tarvades, om han därom, å ort där han sist vistades, sig uppehölle. I övrigt äge han från konkursboet utbekomma och behålla dels nödiga gång- och sängkläder för sig, hustru och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels ock, till ett värde av högst femhundra kronor, nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören.

Kommer tvist upp i anledning av vad nu stadgat är; pröve rätten vad gäldenären består må med avseende såväl å hans behov och boets stälning som å hans omsorg att rätt för sig göra och beredvillighet att gode männen tillhandagå.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1920.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den
27 september 1918.*

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 30 augusti 1918, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen, lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen och lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsrådet Holdo Edling.

*Förslaget till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen.
Lagrådet yttrade:*

Då i förslaget stadgas, att från utmätning skall undantagas visst belopp »av penningar» (65 §) eller »av penningar som gäldenären innehar» (67 §), åsyftas otvivelaktigt endast kontanta medel i gäldenärens besittning. Icke ens gäldenärens tillgodohavande i bank eller annan penninginrättning bleve genom de ifrågasatta lagändringarna till någon del skyddat. Särskilt när avlöningen eller pensionen på en gång utgår för längre tid, torde dock i regeln gäldenären omedelbart efter lyftandet insätta större delen av beloppet å bankräkning. Det synes angeläget, att

lagstiftningen ej blir ägnad att förminska värdet av en sådan god ekonomisk förtänksamhet. Något avgörande skäl, varför ej tillgodohavande i bank eller annan penninginrättning skulle i nu förevarande hänseende få likställas med reda penningar, lärer ej heller kunna anföras.

Enligt departementschefens yttrande bör, i fråga om fredande av erforderliga medel till underhåll för gäldenären och hans familj, gälla detsamma när avlöning utmättes som när införsel däri beviljas.

Förslagets avfattning är dock knappast förenlig med denna mening.

Lagen om införsel talar i 6 § om underhåll, utan särskilt angivande av dess beskaffenhet. Det lärer följaktligen få anses, att underhållet skall vara skäligt, ej blott nödortfigt. Förslaget åter stadgar, att undantagandet från utmätning skall avse blott vad som erfordras till nödigt underhåll. I själva verket synes det också väl försvarligt att vid införsel taga större hänsyn till gäldenärens anspråk på underhåll än vid utmätning, liksom det föreslagna stadgandet om nödigt underhåll i 67 § står i god överensstämmelse med vad i 65 § föreskrives beträffande nödortfigt uppehälle. Någon anledning att hemställa om ändring i förslaget, såvitt nu är ifråga, föreligger alltså ej. Men det har bort påpekas att, om man vill i förevarande avseende likställa de båda exekutionsformerna utmätning och införsel, en jämkning i förslagets ordalag lärer vara erforderlig.

Förslaget till lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen.

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Ur protokollet

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fre-
dagen den 8 november 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde lag-
rådets utlåtande över de genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 augusti
1918 till lagrådet remitterade förslag till lag om ändrad lydelse av 65
och 67 §§ utsökningslagen, lag om tillägg till lagen den 14 juni 1917
om införsel i avlöning, pension eller livränta, lag om ändrad lydelse av
2 kap. 9 § strafflagen och lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen.

Efter att hava redogjort för lagrådets utlåtande anförde departe-
mentschefen:

»Lagrådet har, under framhållande att de i förslaget till lag om
ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen använda uttrycken 'pen-
ningar' (65 §) eller 'penningar, som gäldenären innehar' (67 §) åsyftade

allenast kontanta medel i gäldenärens besittning, hemställt, att med penningar måtte i det avseende, varom fråga är, likställas tillgodohavande i bank eller annan penninginrättning. Jag anser mig så mycket hellre böra bifalla denna hemställan som den iuskränkta innebörd lagrådet funnit böra givas åt de sålunda i förslaget använda uttrycken icke varit av mig avsedd.

Beträffande samma lagförslag har lagrådet vidare erinrat, att om man, såsom mitt yttrande vid förslagets remitterande till lagrådet gäve vid handen, ville erhålla full likställighet mellan de båda exekutionsformerna utmätning och införsel i fråga om fredande av erforderliga medel för gäldenären och hans familj, en jämkning av ordalagen i 67 § syntes erforderlig. Enligt min mening torde dock näppeligen med formuleringen av hithörande stadgande i införsellagen avses att angiva en högre måttstock för underhåll än som är förenlig med den föreslagna lydelsen av 67 §. Den bristande överensstämmelse i form, som förefinnes mellan ifrågavarande båda stadganden, synes mig därför ej böra föranleda någon jämkning i förslagets ordalag.

I enlighet med vad jag här ovan först anfört har jag låtit om- arbeta nu nämnda lagförslag. Därjämte hava några mindre redaktionella jämkningar i förslagen vidtagits. Då förslagen torde böra framläggas för den nu sammanträdande urtima riksdagen, och med hänsyn till deras samband med vissa andra frågor har tiden för ikraftträdandet framflyttats till den 1 juli 1919».

Departementschefen uppläste härefter de sålunda jämkade förslagen till lag om ändrad lydelse av 65 och 67 §§ utsökningslagen, lag om tilllägg till lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta, lag om ändrad lydelse av 2 kap. 9 § strafflagen och lag om ändrad lydelse av 30 § konkurslagen; och hemställde departementschefen, att förslagen måtte genom proposition föreläggas den nu sammanträdande urtima riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:ts Konungen lämna bifall; och skulle till den nu sammanträdande urtima riksdagen avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet

Ivar Brynolf.